

ХАРКІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ХАРЧУВАННЯ ТА ТОРГІВЛІ

Тринька Людмила Ярославівна

УДК 657.457:664.9

**ОБЛІК І КОНТРОЛЬ ВИТРАТ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ
(на прикладі підприємств м'ясоконсервної промисловості)**

Спеціальність 08.06.04 – бухгалтерський облік, аналіз та аудит

Автореферат

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Харків – 2004

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана на кафедрі фінансів, обліку і аудиту Тернопільського державного технічного університету імені Івана Пулюя Міністерства освіти і науки України

Науковий керівник

доктор економічних наук, професор

Гуцайлюк Зіновій Володимирович

Тернопільський державний технічний університет
імені Івана Пулюя,

завідувач кафедри фінансів, обліку і аудиту

Офіційні опоненти:

доктор економічних наук, професор

Рудницький Василь Степанович

Львівська комерційна академія Укоопспілки,
завідувач кафедри аудиту

кандидат економічних наук, доцент

Редько Олександр Юрійович

Державна академія статистики, обліку і
аудиту, професор Національного центру
обліку і аудиту

Провідна установа

Одеський державний економічний

університет

Міністерства освіти і науки України, кафедра
бухгалтерського обліку і аудиту, м. Одеса

Захист відбудеться 29.04.2004 р. о 14 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К 64.088.02 Харківського державного університету харчування та торгівлі за адресою: 61051, м. Харків, вул. Клочківська, 333, аудиторія 45

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Харківського державного університету харчування та торгівлі за адресою: 61051, м. Харків, вул. Клочківська, 333

Автореферат розісланий 18.03. 2004 р.

В. о. вченого секретаря

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ДИСЕРТАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Актуальність теми. Ринкові відносини в Україні логічно пов'язані з якісно новими підходами до системи управління як на макрорівні, так і на рівні підприємства. Функціонування кожного суб'єкта економіки можливе лише при наявності достовірної та об'єктивної інформації про фактичні результати його діяльності, яку забезпечує бухгалтерський облік.

Введення положень (стандартів) бухгалтерського обліку зумовило в ньому своєрідну "революцію" – від оцінки запасів до визначення фінансового результату. Обов'язковий характер національних положень призвів до того, що практикуючі бухгалтери змушені відмовитися від надбань вітчизняної науки і практики, де, крім низки недоліків, було й чимало цікавих ідей та напрацювань.

Серйозною проблемою сьогодення є переорієнтація обліку і контролю на внутрішні потреби управління підприємством, яка не повинна суперечити чинному законодавству і, по можливості, зберегти в собі кращі традиції вітчизняної бухгалтерської школи. Водночас, таке спрямування обліку та контролю окреслює велике коло необхідних для вирішення проблем методичного, організаційного та управлінського характеру.

Загострення кризових явищ на промислових підприємствах підтверджує неспроможність чинної системи обліку і контролю сприяти підготовці ефективних варіантів управлінських рішень, своєчасно передбачати виникнення несприятливих ситуацій і спрямовувати діяльність фінансово-господарської системи на досягнення позитивних кінцевих результатів. Такий стан облікової системи, на жаль, характерний для харчової промисловості, зокрема, для м'ясопереробних виробництв, де з року в рік зростає собівартість продукції, знижуються обсяги виробництва та рівень рентабельності. Недоліки в чинній методиці обліку витрат та калькулювання собівартості продукції на підприємствах м'ясоконсервної промисловості зумовлені насамперед тим, що при її побудові не враховані особливості сировинної бази, специфіка організації і технологія окремих виробництв. За таких обставин необхідна більш оперативна та гнучка, пристосована до ринкових умов і надійна обліково-контрольна система, яка б стала фундаментом оновленого управління.

Вагомий внесок у дослідження проблем обліку витрат на виробництво зробили такі вітчизняні науковці як І. О. Белебега, О. С. Бородкін, Б. І. Валуєв, З. В. Гуцайлюк, Л. В. Жилкіна, Г. Г. Кірейцев, М. В. Кужельний, А. М. Кузьмінський, В. Г. Линник, Б. М. Литвин, Ю. Я. Литвин, В. В. Сопко, М. Г. Чумаченко та інші. Із зарубіжних економістів ці питання досліджували: А. Ф. Аксененко, І. О. Басманов, П. С. Безруких, І. А. Белобжецкий, К. М. Гарифулін, К. Друрі, М. Х. Жебрак, В. Б. Івашкевич, М. Г. Зайцева, М. П. Кондраков, Г. С. Лазаревич, Л. І. Левіна, Й. С. Мацкевічюс, С. А. Ніколаєва, В. Ф. Палій, І. І. Поклад, Я. В. Соколов, С. А. Стуков та інші.

Вивчення економічної літератури з досліджуваної тематики показало, що серед наявних наукових видань з обліку витрат та собівартості продукції, присвячених винятково м'ясоконсервній промисловості практично нема. Як правило, проблема виробництва м'ясних консервів розглядається у контексті з м'ясною чи консервною промисловістю, які мають суттєві відмінності. Останні, в свою чергу, визначають вибір найбільш раціональних форм організації обліку витрат, методів групування витрат, зокрема їх систематизацію за рівнями управління, центрами формування й центрами відповідальності.

Таким чином, недостатнє теоретичне і практичне опрацювання, дискусійність питань побудови організації цільових структур з управління витратами, а також зростаюча актуальність вдосконалення обліку витрат на підприємствах м'ясоконсервної промисловості обумовили вибір теми дисертаційної роботи та основні напрямки дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконана згідно з планами науково-дослідних робіт Тернопільської академії народного господарства і належить до держбюджетної теми “Дослідження та розробка методологічних і організаційних основ управлінського обліку і внутрішнього аудиту в Україні” (номер державної реєстрації – 0100U000271) і Тернопільського державного технічного університету імені Івана Пулюя – “Дослідження проблем і можливостей регіональних ринків в умовах переходу до ринкової економіки” (номер державної реєстрації – 0101U000993).

Мета та завдання дослідження. Мета роботи – виявити тенденції розвитку управлінської орієнтації обліку, теоретично обґрунтувати методику та організацію базових (нормативних) обліково-контрольних систем витрат і розробити пропозиції щодо їх удосконалення.

Для реалізації цієї мети у дисертаційному дослідженні були поставлені і розв'язувались такі завдання:

визначити основні організаційні й технологічні особливості м'ясоконсервного виробництва та їх вплив на побудову обліку і контролю витрат на виробництво;

дослідити управлінські аспекти організації обліку і контролю витрат на виробництво м'ясних консервів, науково обґрунтувати їх склад та уточнити номенклатуру статей для забезпечення єдності методології обліку і калькулювання собівартості продукції;

удосконалити облікову документацію для відображення матеріальних витрат і запропонувати звітні форми управлінського обліку;

розробити оптимальний перелік статей витрат на управління виробництвом і визначити бази їх розподілу за центрами виникнення та центрами відповідальності; вдосконалити методику обліку загальновиробничих витрат;

обґрунтувати можливість використання системи “директ-костинг” і виробити методику зведеного обліку витрат для визначення собівартості м'ясних консервів;

дати рекомендації щодо вдосконалення методики обліку витрат в умовах автоматизованої системи управління виробництвом;

запропонувати удосконалену концепцію організації внутрішньогосподарського контролю витрат, максимально адаптовану до умов м'ясоконсервного виробництва.

Об'єктом дослідження є обліково-аналітичний процес формування виробничих витрат на підприємствах м'ясоконсервної промисловості.

Предметом дослідження є теоретичні основи та методика обліку і внутрішньогосподарського контролю виробничих витрат на підприємствах м'ясоконсервної промисловості в умовах ринку.

Методи дослідження. Для вирішення зазначених завдань в роботі застосовано загальні наукові методи пізнання, теорії ринкової економіки і принципи системного аналізу. Крім цього, у дисертації використано такі методи дослідження: спостереження, системний підхід, логічний аналіз, моделювання, порівняльний аналіз, групування, оптимізація, синтез. Для удосконалення класифікації витрат й дослідження взаємозв'язку між методами обліку витрат і методами калькулювання собівартості використовувались методи причинно-наслідкового й абстрактно-логічного зв'язку.

Наукова новизна отриманих результатів полягає у теоретичному обґрунтуванні наявних облікових теорій, визначенні основних напрямів та розробці удосконаленої методики обліку і контролю витрат на підприємствах м'ясоконсервної промисловості.

За підсумками дослідження отримано такі наукові результати:

рекомендовано нову класифікаційну модель витрат у виробництві м'ясних консервів, уточнено об'єкт обліку витрат та об'єкт калькулювання, обґрунтовано склад виробничих витрат та приведено номенклатуру статей витрат для забезпечення єдності методології обліку і калькулювання собівартості продукції (на відміну від тих, що використовуються нині, укрупнених та неефективних для прийняття управлінських рішень);

сформовано нові методичні підходи до обліку загальновиробничих витрат у виробництві м'ясних консервів з метою поліпшення його аналітичності на основі запропонованих субрахунків;

обґрунтовано доцільність використання на вітчизняних підприємствах системи обліку "директ-костинг" у поєднанні з елементами нормативного методу за центрами виникнення витрат та удосконалено діючу методику їх зведеного обліку;

для організації дієвого оперативного контролю за прямими, загальновиробничими та іншими непрямыми витратами запропоновано принципову модель процесу внутрішньогосподарського контролю виробничих витрат у системі управління підприємством за центрами виникнення витрат і центрами відповідальності.

Практичне значення отриманих результатів полягає в їх спрямуванні на вирішення актуальних проблем, пов'язаних з порядком формування операційних витрат в умовах переходу підприємств м'ясоконсервної промисловості на ринкові відносини. Впровадження пропозицій і рекомендацій щодо організації й подальшого вдосконалення обліку та контролю витрат дозволить суттєво підвищити оперативність і достовірність облікової інформації, дасть змогу посилити контроль за витратами, оперативно впливати на їх рівень, створити необхідну інформаційну систему для прийняття управлінських рішень.

У результаті теоретичного дослідження і вивчення автором практичних аспектів господарської діяльності підприємств м'ясоконсервної промисловості України вироблено рекомендації щодо вдосконалення чинної методики обліку та контролю витрат у системі управління підприємствами.

Окремі рекомендації, представлені у дисертаційному дослідженні, впроваджені у практику ряду підприємств, зокрема: ТОВ МПЗ “Тернопіль” (довідка № 768), ВАТ “Сатанівський консервний завод” (довідка № 232), при викладанні дисциплін “Бухгалтерський облік” та “Фінансовий аналіз” у Тернопільському державному технічному університеті імені Івана Пулюя (довідка № 1801).

Особистий внесок здобувача. Всі наукові результати, одержані в процесі дисертаційного дослідження і винесені на захист, дисертантка отримала особисто. З наукових праць, опублікованих у співавторстві, в роботі використано лише ті ідеї та положення, які становлять індивідуальний внесок автора.

Апробація результатів дисертації. Основні положення дисертаційного дослідження висвітлювалися у доповідях і були схвалені на: міжвузівській конференції “Проблеми розвитку фінансової системи та обліку” (м. Львів, 2000 р.); республіканській науково-практичній конференції з аудиту “Удосконалення національних нормативів аудиту” (м. Житомир, 2000 р.); міжнародній науково-практичній конференції “Проблеми бухгалтерського обліку та фінансів в Україні” (м. Вінниця, 2000 р.); міжнародній науково-практичній конференції “Удосконалення обліку та аналізу господарської діяльності на основі впровадження нових Положень (стандартів) бухгалтерського обліку в Україні” (м. Київ, 2000 р.); всеукраїнській науковій конференції студентів та молодих вчених (м. Тернопіль, 2000 р.); міжнародній науково-практичній конференції “Економічні проблеми розвитку будівництва в Україні” (м. Тернопіль, 2001 р.); міжнародній науково-практичній конференції “Счетоводство в начале 21-го столетия” (м. Свищов, Болгарія, 2001 р.); міжнародній науково-практичній конференції “Економічний аналіз в Україні на початку ХХІ століття” (м. Тернопіль, 2001 р.); міжнародній науково-практичній конференції “Механізм господарювання і проблеми економічного росту в агропромисловому комплексі України” (м. Луганськ, 2002 р.); міжнародній науково-практичній конференції “Проблеми розвитку

аудиторської діяльності в Україні на початку XXI століття” (м. Тернопіль, 2002 р.), сьомій науковій конференції Тернопільського державного технічного університету імені Івана Пулюя (м.Тернопіль, 2003 р.).

Публікації. За темою дисертаційного дослідження опубліковано 22 наукові праці (наукові статті, тези доповідей) загальним обсягом 9,4 друк. арк., з них особисто автору належить 7,3 друк. арк. У фахових виданнях опубліковано 15 статей загальним обсягом 6,7 друк. арк., з них 4,7 друк. арк. належить автору.

Структура та обсяг дисертації. Дисертаційне дослідження складається зі вступу, трьох розділів і висновків (обсягом – 179 сторінок), переліку використаних джерел (238 найменувань на 20 сторінках) і 26 додатків (на 49 сторінках), а також містить 14 таблиць та 28 рисунків на 34 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЙНОЇ РОБОТИ

У першому розділі “**Методичні підходи до побудови обліку виробничих витрат у системі управлінського обліку**” проведено дослідження витрат виробництва як економічної категорії та об’єкта обліку зокрема. В економічній літературі та практичній діяльності використовують терміни: “витрати” або “затрати” підприємства, “затрати на виробництво”, “витрати на виробництво”, “собівартість”. Автором показано якісний взаємозв’язок між поняттями “витрати” та “затрати” і зроблено висновок про те, що затрати виникають на початкових етапах виробничого процесу, а витрати є більш загальним поняттям, яке має вартісне вираження. Запропоновано використовувати в обліку термін “витрати”, оскільки він є прийнятнішим для вітчизняної економіки.

Уточнено суть та перелік об’єктів калькулювання і калькуляційних одиниць у м’ясоконсервному виробництві. Обґрунтовано, що об’єкт калькулювання повинен бути орієнтованим не лише на споживчу вартість, а передусім – виходити з особливостей технологічного процесу, організаційної структури підприємства, масштабів та специфіки виробництва, забезпечувати вимоги внутрішньовиробничих відносин. Що дозволить зменшити непрямі витрати при визначенні собівартості окремих видів продукції. Вибір об’єкта калькулювання ув’язується з об’єктами обліку витрат. Останній розуміємо як елементи витрат на сировину, матеріали, заробітну плату, витрати палива та енергії тощо. Групування витрат за об’єктами обліку та облік за об’єктами калькулювання збільшує прямі витрати. Це дасть змогу точно визначити собівартість окремих видів продукції.

Варто зауважити, що важливе значення для обліку та здійснення контролю за раціональним використанням сировини та матеріалів, нормами виробітку і затраченим часом, збереженням розцінок, тарифів і фонду заробітної плати має забезпечення підприємств

необхідною нормативно-технічною документацією. Ще одним негативним моментом в обліковому процесі виробництва є те, що ряд досліджуваних підприємств ще до цього часу керуються застарілими методичними рекомендаціями, які суперечать чинному законодавству, на що автор звертає особливу увагу.

В роботі дано економічну оцінку м'ясоконсервного виробництва в умовах ринкового середовища. Основний акцент зроблено на дослідженні особливостей сучасного виробництва м'ясних консервів, зниженні їх собівартості, що безпосередньо залежить від правильної побудови обліку і внутрішньогосподарського контролю витрат на виробництво.

Посилення інформаційного забезпечення системи управління підприємствами сприяє дієвості контролю за ходом виробництва, доходами і витратами, які виникають на кожному етапі діяльності. На організацію обліку виробничих витрат та калькулювання собівартості продукції суттєво впливають галузеві особливості м'ясоконсервного виробництва, аналіз яких дав змогу виявити основні напрями їх впливу на побудову обліку витрат.

Зазначено, що на побудову обліку витрат м'ясоконсервного виробництва, крім галузевих особливостей, мають вплив й інші чинники, визначені зовнішнім та внутрішнім середовищами, які автор наводить, виходячи з національних традицій.

Проведені дослідження показали, що облік та калькулювання собівартості продукції м'ясоконсервного виробництва здійснюється за двома технологічними процесами: підготовкою сировини (обвалювання та жилкування м'яса) та виготовленням консервів (порційнування, розфасовування в тару (скляну, жерстяну, поліетиленову, пластикову), стерилізація та пакування готової продукції). Проте такий переділ процесу виробництва не сприяє раціональній організації контролю за витратами виробництва. Враховуючи специфіку даного виробництва, автором розукрупнено технологічні переділи виготовлення м'ясних консервів. (рис. 1.).

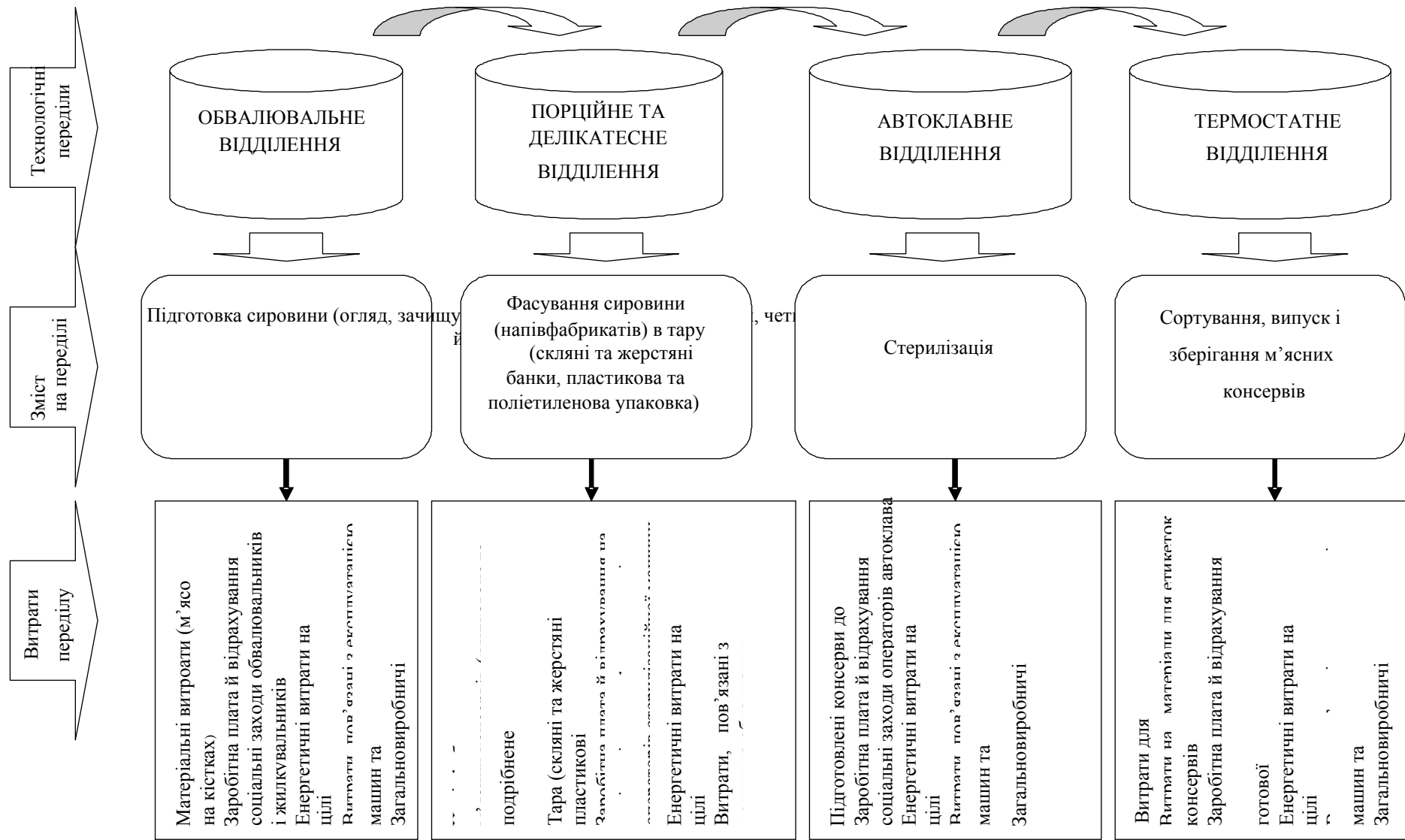

Рис.1. Схема технологічного процесу і формування витрат на виробництво м'ясних консервів

Організація облікового процесу за представленими технологічними переділами: підготовка сировини і тари; фасування сировини і стерилізація; сортування й підготовка консервів на тривале зберігання – є більш точною для сучасного виробництва. Крім цього, вона створює передумови для організації обліку витрат не лише за виробництвом загалом, а й за окремими переділами і видами продукції всередині них.

Розглянуто класифікацію як науковий метод і метод пізнання об'єктів, суть якої полягає у зведенні в групи різних факторів та явищ за їх спільними чи відмінними ознаками.

Автор наголошує на тому, що чим більше виділено ознак класифікацій, тим вищий ступінь пізнання об'єктів та можливостей управління ними. В роботі основна увага зосереджена на релевантних (суттєвих) витратах, тобто тих, що можуть змінюватися в результаті прийнятого рішення. Тому, на думку автора, в управлінському обліку особливу цінність має система групування витрат за операціями, видами продукції та ступенем керованості (рис. 2).

Реалії ринкового середовища внесли свої корективи щодо абсолютних величин окремих складових собівартості продукції, переосмислили механізм її побудови, що, в свою чергу, зумовило зміну номенклатури калькуляційних статей, на чому автор робить особливий акцент.

Увагу звернено також на класифікацію витрат за суб'єктами обліку. Зроблено ув'язку витрат м'ясоконсервного виробництва за місцями виникнення, центрами відповідальності й показано їх взаємозв'язок з об'єктами обліку за рівнями управління.

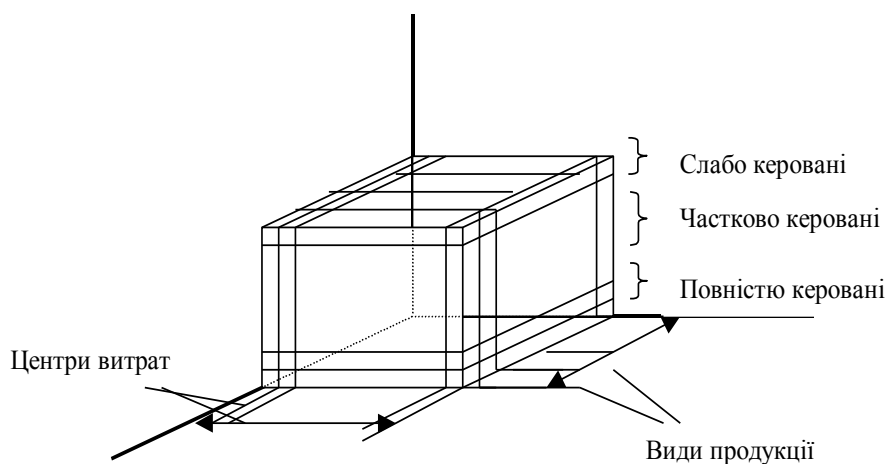

Рис.2. Система групування витрат за операціями, видами продукції, ступенем керованості

В основу дисертаційного дослідження покладена ознака за відношенням до готового продукту, де виділяють прямі та непрямі витрати.

У другому розділі **“Удосконалення методики обліку виробничих витрат м'ясоконсервного виробництва”** розкрито сучасний стан обліку прямих матеріальних витрат, витрат на оплату праці, інших прямих витрат, загальновиробничих та інших непрямих витрат,

проведено критичну оцінку, визначено напрями його вдосконалення, обґрунтовано основи побудови зведеного обліку витрат і калькулювання собівартості продукції в умовах автоматизованої системи управління.

Прямі витрати становлять значну питому вагу в собівартості продукції м'ясних консервів (76%). Оскільки в їх складі матеріальні витрати становлять 90%, раціональна організація обліку надходження, приймання, зберігання та використання їх у виробництві має суттєве значення для зниження собівартості продукції. Дослідження стану обліку матеріальних витрат на підприємствах м'ясоконсервної промисловості дає підстави вважати, що на даний час він не в повній мірі відповідає сучасним вимогам управління.

Необхідна умова належної організації обліку сировини та матеріалів – їх правильна класифікація. Автором виділено ознаки, за якими їх класифікують, і які запропоновано покласти в основу побудови аналітичного обліку. Досліджено формування прямих матеріальних витрат у виробництві м'ясних консервів у межах м'ясокомбінату. На його основі запропоновано принципову схему документообороту за рухом матеріальних запасів. Проведено критичний аналіз документів, на основі якого удосконалено діючу форму Рецептурного журналу з таким розрахунком, щоб у ньому відображалась інформація про витрачання (у розрізі статей) за кожним найменуванням консервів. Виявлено, що до цього часу на практиці немає такого аналітичного реєстру обліку, де б узагальнювалась інформація про матеріальні витрати за всіма стадіями технологічного процесу. Це дало змогу автору запропонувати Відомість обліку матеріальних витрат, використання якої дозволить здійснювати оперативний контроль за використанням матеріалів у виробництві.

Однією з головних проблем обліку матеріальних витрат є їх оцінка відповідно до кон'юнктури ринку. Автором розраховано “дохід (прибуток) від різниці в оцінюванні”. Встановлено, що найбільшою мірою сучасному стану економіки відповідає метод ЛІФО (оцінювання за останньою партією).

В сучасних умовах, для яких характерні різні форми власності, зростає роль обліку праці та заробітної плати. Визначено, що облік витрат на оплату праці, зокрема, повинен забезпечувати:

- контроль за використанням часу і виконанням норм виробітку;
- контроль за дотриманням виробничої програми;
- виявлення резервів зниження собівартості за елементом витрат на оплату праці та відрахування на соціальні заходи;
- контроль за правильними та своєчасними розрахунками з робітниками підприємства з оплати праці тощо.

Зміна форм власності вносить докорінні зміни в організацію формування фонду оплати праці господарюючих суб'єктів, що, в свою чергу, вимагає переосмислення принципів побудови

обліку витрат на оплату праці. В цілому, мету майбутніх перетворень можна сформулювати як створення принципово нової ефективної системи матеріального стимулювання працівників. Зважаючи на особливості м'ясоконсервного виробництва, йому найбільше відповідає жорсткий виробничий ритм, а це обумовлює ведення обліку трудових витрат за кінцевою операцією. Доцільність такої організації їх обліку можна підтвердити можливістю визначення виробітку кожного робітника на робочому місці (дільниці, технологічному переділі), а результатом впливу робітника на предмет праці є готова продукція (напівфабрикат).

Дослідження питань обліку трудових витрат у м'ясоконсервному виробництві свідчать, що чинна методика не повною мірою відповідає поставленим вимогам. Одним із головних її недоліків є відсутність оперативних даних про відхилення від встановлених норм за центрами виникнення, причинами і винуватцями. Для цього необхідна відповідна система документації, в якій витрати праці повинні відображатися окремо за чинними нормами і відхиленнями від них. Першим кроком є встановлення номенклатури (класифікатора) причин і винуватців відхилень, який би повною мірою розкрив характерні причинно-наслідкові зв'язки у м'ясоконсервному виробництві. Автор розробив такий класифікатор. Рекомендовано також складати Відомість відхилень від норм по заробітній платі в розрізі видів продукції, де й будуть відображатися суми відхилень за окремими причинами і винуватцями.

Реформування системи бухгалтерського обліку внесло радикальні зміни в методологію обліку загальноновиробничих та інших непрямих витрат, які у структурі витрат підприємств галузі становлять від 6,3% до 10,6%. Важливого значення набуває облік загальноновиробничих витрат, які безпосередньо не пов'язані з виготовленням продукції, а впливають з організаційних та адміністративних функцій з координації та регулювання виробничого процесу. Практика їх обліку у багатьох випадках далека від досконалості. Оскільки ці витрати різні за економічним змістом, автор пропонує вести їх облік в розрізі двох субрахунків: 911 "Витрати на утримання і експлуатацію обладнання" та 912 "Витрати на управління виробництвом", що дасть змогу підвищити аналітичність інформації про їх формування.

Разом з цим, дисертант вважає за доцільне, з метою поліпшення аналітичності обліку, відкрити два аналітичних рахунки до субрахунку 911 "Витрати на утримання і експлуатацію обладнання": 9111 "Витрати на утримання та експлуатацію виробничого обладнання" та 9112 "Витрати на утримання та експлуатацію транспортних засобів", а також пропонує номенклатуру статей за цими витратами.

У роботі запропоновано також удосконалену номенклатуру статей витрат на управління виробництвом, яку автор подає за рівнями управління.

"Здорова" конкуренція ринкового середовища вимагає від товаровиробників підвищення якості виготовленої продукції. В зв'язку з цим зростає роль і значення обліку браку і втрат. Як

свідчать результати досліджень, це питання не має належного висвітлення в економічній літературі. Автором виділено класифікаційні ознаки браку та встановлено центри (місця) його виникнення в м'ясоконсервному виробництві. Для ефективного контролю та аналізу втрат від браку запропоновано класифікатор причин і винуватців виникнення браку за виробничими підрозділами, що дасть змогу своєчасно виявляти і ліквідувати причини негативних відхилень у роботі.

Аналітичний облік зведення витрат на виробництво автор розглядає як п'ять послідовних етапів: 1 – нагромадження на синтетичних рахунках обліку виробничих ресурсів (придбаних сировини, матеріалів, палива тощо) та списання їх вартості в частині виробничого використання; 2 – облік виробітку, нарахування заробітної плати та відрахування на соціальні заходи; 3 – розподіл витрат допоміжних виробництв; 4 – розподіл накладних витрат; 5 – калькулювання фактичної собівартості готової продукції.

Важливим методологічним питанням побудови прикладної системи управлінського обліку в межах конкретного підприємства є повнота включення витрат у собівартість продукції. Виділяють традиційну систему обліку і калькулювання повних витрат, покликану задовольнити потреби стратегічного управління та систему обліку і калькулювання змінних витрат, орієнтовану на задоволення потреб оперативного управління. Дослідженням доведено доцільність використання методу неповних витрат на вітчизняних підприємствах м'ясоконсервної промисловості, де на об'єкт калькуляції відносяться лише ті витрати, які при вибраному підході розглядаються як безпосередньо з ним пов'язані. Крім цього, автор доводить доцільність використання системи обліку витрат “директ-костинг” у поєднанні з елементами нормативного методу.

Нині на ринку послуг є широкий асортимент програмних продуктів для автоматизації бухгалтерського обліку і всі вони знаходять практичне застосування. Автором запропонована, виходячи зі специфіки м'ясоконсервного виробництва, АСУ “МЕЛВІС”, яка привертає до себе увагу доступністю, простотою та гнучкістю, суттєво змінює методику й організацію бухгалтерської роботи, дає змогу вдосконалити та прискорити процес обробки даних, розширити й доповнити інформаційну базу обліку, на основі якої можна приймати ефективні управлінські рішення.

У третьому розділі **“Внутрішньогосподарський контроль в системі управління виробничими витратами”** визначено роль і місце контролю як функції управління підприємством. Основна мета організації внутрішньогосподарського контролю на м'ясоконсервних підприємствах полягає у забезпеченні планової, організаційної, стимулюючої та ефективної діяльності всієї системи управління, єдності виконання та прийняття управлінських

рішень, попередження виникнення відхилень, а також виявлення “вузьких” місць, невикористаних резервів і можливостей досягти високих кінцевих результатів діяльності.

Здійснення контролю за формуванням витрат вимагає чіткої організації та взаємодії економічних і технічних служб, чому повинна сприяти підготовча робота, в процесі якої необхідно:

- вивчити стан справ з організації контролю загалом, і безпосередньо бухгалтерського обліку;
- визначити конкретних виконавців: як працівників бухгалтерії, так і робітників інших економічних та технічних служб;
- уточнити об’єкти контролю й переглянути посадові інструкції та функціональні обов’язки відділів, служб і конкретних виконавців;
- відпрацювати досконалу систему показників у розрізі контролюючих об’єктів з метою оперативного втручання та регулювання виробничих процесів;
- виробити методику послідовності здійснення контролю на підприємстві;
- вирішити питання щодо здійснення загального керівництва організацією контролю тощо.

Одним з основних напрямів поліпшення виробничої діяльності підприємства є належна організація внутрішньогосподарського контролю за використанням матеріальних ресурсів. Проведені дослідження на підприємствах м’ясоконсервної промисловості показали, що завершена система внутрішньогосподарського контролю за використанням сировини та основних матеріалів, трудових ресурсів практично відсутня. В оперативному порядку здійснюється лише технологічний контроль. Однак його основними недоліками у досліджуваній галузі є те, що стадії не пов’язані між собою, не мають виходу на економічні характеристики процесу виробництва, оскільки найважливіші натурально-речові показники, якими він оперує, не документуються в бухгалтерському обліку. Відсутній контроль вартісних характеристик за витрачанням сировини і матеріалів як вторинний відносно кількісного. Підсумкові дані за результатами виробничого споживання матеріальних ресурсів узагальнюються лише по закінченню місяця, в зв’язку з чим немає можливості виявлення відхилень від норм витрачання матеріалів за ходом виробництва, встановлення причин і винуватців, прийняття рішень за раціональним їх використанням. Це зумовлено рядом причин, які мають як об’єктивний, так і суб’єктивний характер. До перших можна віднести: недосконалу методику проведення контролю, відсутність необхідних ваговимірювальних приладів, недостатнє впорядкування нормативного господарства, недоліки обліку як головного джерела інформації.

Сферою використання матеріальних ресурсів як об’єкта внутрішньогосподарського контролю є виробничий процес. Автор доводить, що організаційними центрами контролю за

використанням матеріальних витрат, а також витрат на оплату праці й інших прямих витрат повинні бути насамперед цехи. Тому ним запропонована принципова модель організації контролю прямих витрат на виробництво м'ясних консервів (рис. 3.), де: 1 – контроль обліку виходу м'яса на кістках після розбирання туш і напівтуш; 2 – контроль за правильністю нарахування заробітної плати виробничих робітників згідно з рецептурними нормами, контроль нарахувань і утримань із заробітної плати; 3 – контроль обліку використання електроенергії на технологічні цілі; 4 – контроль обліку виготовлення напівфабрикатів м'ясних консервів у автоклавному та делікатесному відділеннях; 5 – контроль обліку основних та допоміжних матеріалів; 6 – контроль обліку тари і тарних матеріалів (скляні та жерстяні банки, кришки, поліетиленові упаковки); 7 – контроль обліку підготовлених банок до стерилізації; 8 – контроль обліку засобів для миття банок; 9 – контроль обліку матеріалів для етикеткування м'ясних консервів. Буквами на рис. 3 позначено методи внутрішньогосподарського контролю прямих витрат: А – документування, Б – попередні розрахунки за фактичною рецептурою, В – фактичні розрахунки з використанням даних інвентаризації.

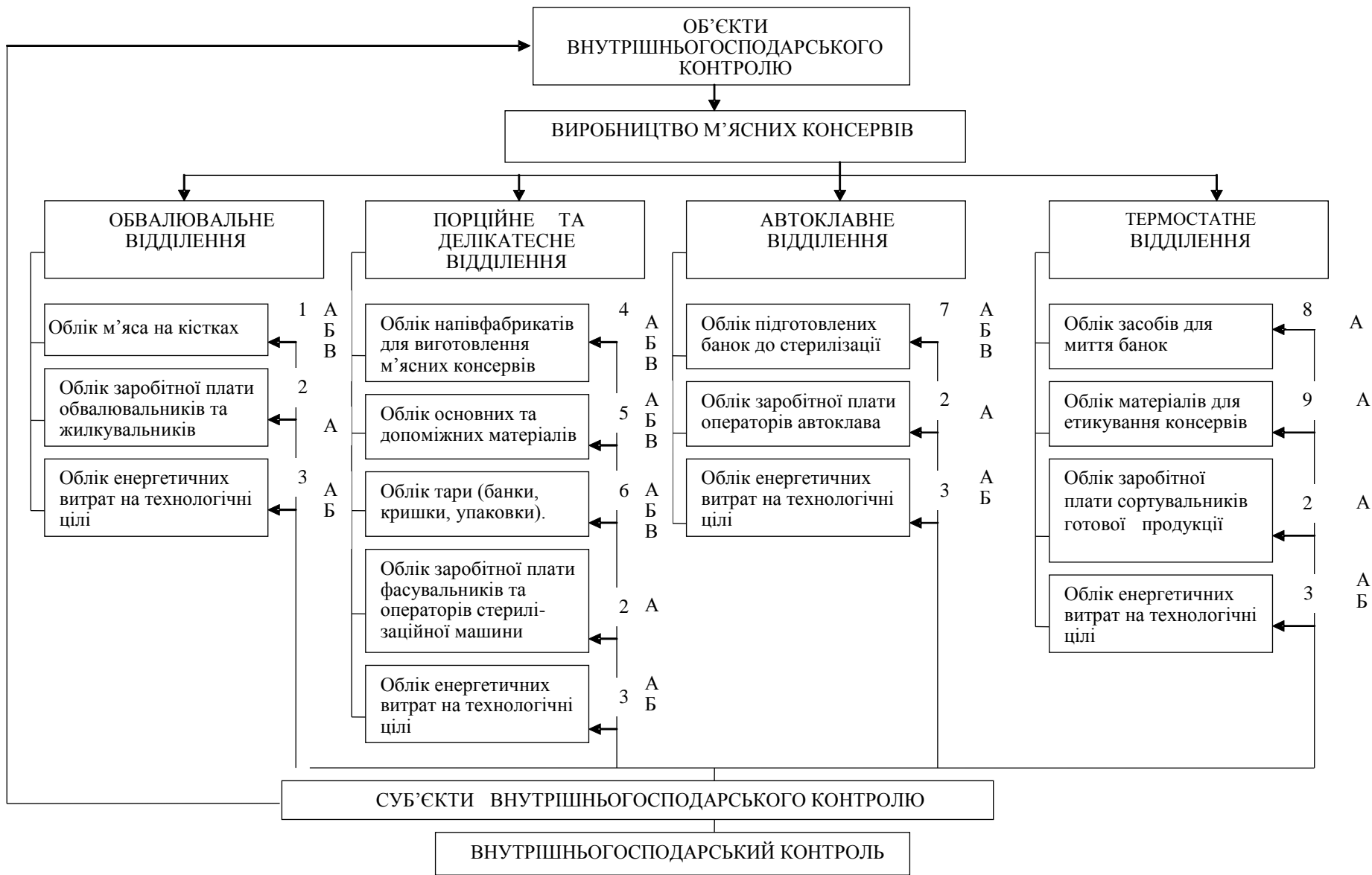

Рис. 3. Модель внутрішньогосподарського контролю прямих витрат на виробництво м'ясних консервів

Щодо контролю рівня загальновиробничих та інших непрямих витрат, то автор робить висновки, що він може бути досягнутий за рахунок деталізації планування й обліку витрат за центрами їх виникнення.

ВИСНОВКИ

Дослідження питань обліку і контролю витрат на виробництво дає змогу визначити основні напрями вдосконалення організації і методики обліку та контролю на підприємствах м'ясоконсервної промисловості. Основні висновки і пропозиції, обґрунтовані в дисертаційній роботі, зводяться до наступного.

1. Ринкове середовище висуває якісно нові вимоги до обліку і контролю, пов'язані з максимальною оперативністю, достовірністю і дієвістю. Здійснення функції управління підприємствами м'ясоконсервної промисловості можливе за умов наявності необхідної інформації про стан витрат виробництва за економічними елементами, статтями калькуляції, видами м'ясоконсервної продукції, структурними підрозділами і підприємством загалом.

2. Фінансові результати підприємств м'ясоконсервної промисловості значною мірою залежать від правильної побудови обліку витрат за центрами їх виникнення та центрами відповідальності. У цьому ж контексті виникає проблема визначення об'єктів обліку витрат, об'єктів калькулювання, калькуляційних одиниць, їх взаємозв'язок і взаємозалежність. Щодо об'єктів калькулювання, то в м'ясоконсервній промисловості доцільно використовувати м'ясні консерви за найменуваннями, сортами і фасуванням, а напівфабрикати – за категоріями вгодованості первинної сировини. Для калькулювання собівартості прийнятними є натуральні показники, які підлягають більш точному визначенню їх в обліку.

3. Одним із напрямків підвищення ефективності управління підприємствами м'ясоконсервної промисловості є удосконалення обліку і контролю за витратами з урахуванням особливостей галузі, які обумовлені характером організації й технології виробництва. Дослідження технології виготовлення м'ясних консервів обумовило організацію обліку і контролю виробничих витрат, виходячи з наявності чотирьох фаз технологічного процесу, і, що найголовніше, побудову системи їх класифікаційних ознак. Багаторівневий підхід до її побудови дає змогу простежити складний характер ієрархічних взаємозв'язків з доходами, глибше розкрити об'єкт дослідження з усіма можливими наслідками. В основу дослідження покладено ознаки класифікації, що визначають зміст управлінських моделей – групування за функціями діяльності та центрами відповідальності.

4. Велика питома вага сировини та матеріалів у собівартості м'ясоконсервної продукції обумовлює необхідність вдосконалення обліку і контролю за їх використанням. З метою економного і раціонального використання сировини в м'ясоконсервному виробництві необхідно:

- підвищити оперативність інформації за діючими реєстрами обліку і контролю використання сировини;
- визначати види сировини для виробництва м'ясних консервів за мінімальною величиною.

Форма Рецептурного журналу, яку застосовують нині, не дає змогу фіксувати в поточному обліку інформацію про дотримання нормативів закладання сировини, основних та допоміжних матеріалів. Тому їх облік пропонується вести в удосконаленому реєстрі, який, на відміну від діючого, передбачає окреме відображення компонентів за нормами, фактичними витратами та відхиленнями від норм. Узагальнення інформації у запропонованій з урахуванням специфіки м'ясоконсервного виробництва Відомості обліку матеріальних витрат дає змогу акумулювати необхідні дані для управління процесом ефективного використання предметів праці у виробничому процесі. Для попереднього контролю за використанням сировини і матеріалів важливе значення має розроблена економічна класифікація матеріальних ресурсів з деталізацією на групи і підгрупи, прийнятними до умов виробництва.

5. Дослідженням чинної системи обліку виробітку і нарахування заробітної плати на підприємствах м'ясоконсервної промисловості доведено, що найпрогресивнішою формою є оплата праці за кінцевою операцією технологічного процесу, що дасть змогу значно зменшити кількість первинних документів і посилить контрольні функції обліку. Однак при цьому необхідно використовувати номенклатуру причин відхилень від норм щодо заробітної плати, яка повною мірою відображає особливості технології виробництва та дозволяє згрупувати відхилення в розрізі дільниць, отримувати оперативну інформацію про їх величину за цими структурними підрозділами, складати зведену відомість відхилень від норм загалом по виробництву.

6. Зважаючи на значну питому вагу витрат на утримання та експлуатацію обладнання у загальних витратах на виробництво м'ясних консервів, логічно для їх обліку на рахунку 91 "Загальновиробничі витрати" виділити два субрахунки: 911 "Витрати на утримання і експлуатацію обладнання" та 912 "Витрати на управління виробництвом". Найбільш обґрунтованим методом розподілу цих витрат є їх розподіл за кошторисними ставками, які розраховують за кожним видом продукції. Наявність в основних цехах м'ясоконсервного виробництва технологічних ліній, на кожній з яких виготовляється один вид продукції, дозволяє визначити нормативні ставки спрощеним методом – шляхом ділення прогнозованої суми витрат на утримання та експлуатацію виробничого обладнання на кількість виробів, що виготовляються на відповідній лінії за цей термін. За наявності в цехах основного виробництва ділянок механізованої й немеханізованої обробки сировини та матеріалів і виробітку продукції, розподілу витрат на утримання й експлуатацію обладнання доцільно здійснювати методом їх локалізації за центрами виникнення.

7. Важливе місце в управлінському обліку м'ясоконсервної промисловості займає проблема втрат від браку. Використання запропонованих удосконалених форм облікових реєстрів – Акту про брак продукції та Звіту про втрати від браку поряд з розробленим Класифікатором причин та винуватців виникнення браку за технологічними переділами основного виробництва, в комплексі дасть змогу наблизитись до її вирішення на практичному рівні.

8. Одним з напрямів удосконалення обліку і контролю виробничих витрат є вибір варіанту зведеного обліку. На підприємствах м'ясоконсервної промисловості є необхідні передумови для застосування як напівфабрикатного, так і безнапівфабрикатного варіантів. Причому, виходячи з особливостей м'ясоконсервного виробництва, можлива й альтернатива – змішаний варіант зведення витрат, який передбачає напівфабрикатний варіант обліку витрат на початковому етапі й безнапівфабрикатний – в подальшому на наступних переділах. Однак в результаті дослідження зроблено висновок про доцільність використання напівфабрикатного варіанту зведеного обліку витрат за всіма переділами м'ясоконсервного виробництва.

Дискусійним питанням обліку витрат на даному етапі є вибір методу обліку витрат і калькулювання собівартості продукції. Вивчення структури виробничих витрат й галузевих особливостей їх обліку вказує на те, що найбільш прийнятним для підприємств даної галузі є поєднання системи обліку “директ-костинг” з елементами нормативного методу.

9. Сформовано модель внутрішньогосподарського контролю прямих витрат на виробництво. Щодо загальновиробничих та інших непрямих витрат, то контроль за виконанням їх кошторису дасть змогу активно впливати на рівень цих витрат, виявити справжні причини відхилень.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

У фахових виданнях:

1. Тринька Л. Я. Групування витрат в системі управлінського обліку // Наукові записки. Збірник наукових праць викладачів і аспірантів кафедри економічного аналізу ТАНГ. – Випуск 8. – Тернопіль, 2000. – С. 107–109. – 0,3 д.а.
2. Тринька Л. Я. Стан і тенденції розвитку обліку та контролю в Україні // Вісник Тернопільської академії народного господарства. Випуск № 16. – Тернопіль: Економічна думка, 2000. – С. 13–14. – 0,4 д.а.
3. Тринька Л. Я., Тріль С. Р. Облік витрат за національними стандартами бухгалтерського обліку // Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Економіка. – 2000. – № 6. – 136 с. – С. 111–116. Особистий внесок автора: визначено суть витрат як об'єкта бухгалтерського обліку, їх класифікацію та оцінку згідно з чинним законодавством (0,4/0,2 д.а.).

4. Щирба М. Т., Тринька Л. Я. Вплив бухгалтерського обліку на реформування економіки України // Вісник ЖІТІ – економічні науки. – 2000. – № 13.– С. 59–60. Особистий внесок автора: обґрунтовано доцільність трансформації бухгалтерського обліку до міжнародних стандартів як одна з передумов реформування економіки України (0,3/0,2 д.а.).
5. Тринька Л. Я. Організація управління витратами // Вісник Тернопільської академії народного господарства. Випуск № 8. – Тернопіль: Економічна думка. – 2001. – 0,2 д.а.
6. Тринька Л. Я. Місце управлінського обліку в процесі управління виробництвом // Наукові записки. Збірник наукових праць кафедри економічного аналізу. Випуск 9. – Тернопіль: Видавництво “Економічна думка”, 2001. – С. 187–190. – 0,2 д.а.
7. Тріль С. Р., Тринька Л. Я. До питання класифікації витрат в сучасних умовах господарювання // Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Економіка. – № 7. – 2001. – 221 с. – С. 166–169. Особистий внесок автора: обґрунтовано концептуальні підходи до класифікації витрат (0,4/0,2 д.а.).
8. Щирба М. Т., Тринька Л. Я. Стандартизація бухгалтерського обліку // Вісник. Економіка. Випуск 53. Київський національний університет ім. Тараса Шевченка. – Київ: Київський університет, 2001. – С. 40–44. Особистий внесок автора: відображена роль міжнародної стандартизації обліку в гармонізації національних облікових систем (0,8/0,4 д.а.).
9. Тринька Л. Я., Прибега І. Є. Роль аналізу собівартості продукції в управлінні виробництвом // Наукові записки. Збірник наукових праць кафедри економічного аналізу. Випуск 10. – Тернопіль: Видавництво “Економічна думка”, 2001. – С. 88–91. Особистий внесок автора: зроблена оцінка витрат за їх функціональною роллю у виробничому процесі та показано її вплив на методику аналізу собівартості продукції. (0,3/0,2 д.а.).
10. Щирба М. Т., Тринька Л. Я. Регулювання бухгалтерського обліку в Україні // Вісник Тернопільської академії народного господарства. Випуск № 1. Тернопіль: Економічна думка, 2002. – С. 83–89. Особистий внесок автора: визначено структуру нормативно-правового регулювання бухгалтерського обліку в Україні відповідно до МСБО (0,9/0,4 д.а.).
11. Прибега І. Є., Тринька Л. Я. Сучасні напрямки вдосконалення інформаційної функції бухгалтерського обліку та аналізу // Наукові записки. Збірник наукових праць кафедри економічного аналізу. Випуск 11. – Тернопіль: Видавництво “Економічна думка”, 2002. – С. 81–83. Особистий внесок автора: сформульовано основні напрямки вдосконалення інформаційної функції бухгалтерського обліку й аналізу (0,3/0,2 д.а.).
12. Тринька Л. Я. Місце оцінки системи внутрішнього контролю в аудиторському процесі // Вісник Тернопільської академії народного господарства. Випуск № 3. Тернопіль: Економічна думка, 2002. – С. 39–42. – 0,6 д.а.

13. Тринька Л. Я. Управлінські аспекти обліку і контроль рівня прямих витрат на виробництво // Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Економіка. – 2002. – № 13. – 221 с. – С. 132–135. – 0,44 д.а.
14. Тринька Л. Я. Адміністративні витрати: їх зміст та роль в управлінні підприємством // Наукові записки. Збірник наукових праць кафедри економічного аналізу. Випуск 12. – Ч. 1. – Тернопіль: Видавництво “Економічна думка”, 2003. – С. 123–124. – 0,12 д.а.
15. Тринька Л. Я. Облік зведення виробничих витрат в системі управлінського обліку // Вісник Тернопільської академії народного господарства. Випуск № 1. Тернопіль: Економічна думка. – 2003. – С. 129–135. – 0,8 д.а.

В інших виданнях:

16. Щирба М. Т., Тринька Л. Я. Об'єктивна необхідність управлінського обліку в умовах реформування економіки України // Проблеми розвитку фінансової системи та обліку. Збірник тез доповідей. – Львів: ДУ “Львівська політехніка”, 2000. – 70 с. – С. 50–51. – Особистий внесок автора: обґрунтовано роль управлінського обліку в умовах реформування економіки України (0,2/0,1 д.а.).
17. Щирба М.Т., Тринька Л.Я. Внутрішньофірмові нормативи аудиту // Удосконалення національних нормативів аудиту. Збірник тез та текстів виступів на науково-практичній конференції з аудиту. – Житомир: ЖІТІ, 2000. – 206 с. – С. 53–55. Особистий внесок автора: дано критичну оцінку законодавчо-нормативної бази аудиторської діяльності в Україні. (0,3/0,1 д.а.).
18. Тринька Л.Я. Облік браку у виробництві згідно з національними Положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку // Удосконалення обліку та аналізу господарської діяльності на основі впровадження нових Положень (стандартів) бухгалтерського обліку в Україні: Тези доповідей міжнар. наук.-практ. конф. 16–18 жовтн. 2000 р. / Відп. за вип. В. М. Івахненко. – К.: КНЕУ, 2000. – 286 с. – С. 111–113. – 0,3 д.а.
19. Тринька Л. Я. Концепция логистики и ее место в управлении материальными запасами // Научно-практическая конференция. “Счетоводството в началото на XXI-то столетие. Доклади”. Том 1. 17–18 мая 2001 г., Свищов (Болгария). – С. 312–317. – 0,5 д.а.
20. Тринька Л. Я. Поняття “об'єкти обліку витрат” та “об'єкти калькулювання” як інструменти побудови управлінського обліку // Проблеми економіки України: Збірник наукових праць: Випуск 8 / Відповідальний за випуск проф. М. С. Пушкар. – Тернопіль: Карт-бланш, 2001. – 180 с. – С. 97–100. – 0,3 д.а.
21. Тринька Л. Я. До питання організації контролю на підприємстві // Збірник наукових праць Луганського національного аграрного університету. Матеріали міжнародної

науково-практичної конференції. В 3-х томах / За ред. В. Г. Ткаченко. – Луганськ: Вид-во “Елтон-2”, 2002. – № 14 (26). – 446 с. – С. 437–441. – 0,5 д.а.

22. Тринька Л. Я. Економічний контроль у системі управління підприємством // Матеріали сьомої наукової конференції Тернопільського державного технічного університету імені Івана Пулюя (м. Тернопіль, 22–24 квітня 2003 р.), Тернопіль: ТДТУ, 2003. – 267 с. – С. 225. – 0,12 д.а.

АНОТАЦІЯ

Тринька Л.Я. Облік і контроль витрат у системі управління підприємством (на прикладі підприємств м'ясоконсервної промисловості). – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.06.04 – бухгалтерський облік, аналіз та аудит. – Харківський державний університет харчування та торгівлі, Харків, 2004.

У дисертації розглядаються актуальні питання удосконалення управлінського обліку і внутрішньогосподарського контролю виробничих витрат у системі управління підприємством. Досліджено організаційно-технологічні особливості м'ясоконсервного виробництва та їх вплив на побудову управлінського обліку витрат. Розкрито якісний взаємозв'язок понять “затрати” і “витрати” в системі економічних категорій. Визначено класифікаційні ознаки витрат в управлінському обліку, де основний акцент зроблено на групуванні витрат за операціями, видами продукції та ступенем керованості. Висвітлено питання організації та методики обліку прямих, загальновиробничих та інших непрямих витрат. Удосконалено аналітичний облік загальновиробничих витрат в умовах м'ясоконсервного виробництва. Обґрунтовано необхідність визначення неповної собівартості продукції за системою “директ-костинг” з елементами нормативного методу за центрами виникнення витрат. Доведено доцільність впровадження АСУ “МЕЛВІС” на підприємствах м'ясоконсервної промисловості.

Запропоновано модель внутрішньогосподарського контролю прямих, загальновиробничих та інших непрямих витрат за центрами виникнення і центрами відповідальності.

Ключові слова: витрати, прямі витрати, непрямі витрати, центри виникнення витрат, центри відповідальності, зведений облік витрат, калькулювання собівартості продукції, управлінський облік, внутрішньогосподарський контроль, м'ясоконсервна промисловість.

АННОТАЦИЯ

Тринька Л.Я. Учет и контроль затрат в системе управления предприятием (на примере предприятий мясоконсервной промышленности). – Рукопись.

Диссертация на соискание научной степени кандидата экономических наук по специальности 08.06.04 – бухгалтерский учет, анализ и аудит. – Харьковский государственный университет питания и торговли, Харьков, 2004.

В диссертации рассматриваются актуальные вопросы совершенствования управленческого учета и внутрихозяйственного контроля производственных затрат в системе управления предприятием. Исследованы организационно-технологические особенности мясоконсервного производства и их влияние на построение управленческого учета затрат. Раскрыта качественная взаимосвязь понятий “затраты” и “издержки” в системе экономических категорий. Определены классификационные признаки затрат в управленческом учете, где основной акцент сделан на группировании затрат за операциями, видами продукции и степенью управляемости. Исследовано организацию и методику учета прямых, общепроизводственных и других косвенных затрат. Усовершенствован аналитический учет общепроизводственных затрат в условиях мясоконсервного производства. Обусловлена необходимость определения неполной себестоимости продукции за системой “директ-костинг” с элементами нормативного метода по центрами возникновения затрат. Доказана целесообразность внедрения АСУ “МЕЛВИС” на предприятиях мясоконсервной промышленности.

Предложена модель внутрихозяйственного контроля прямых, общепроизводственных и других косвенных затрат по центрам возникновения и центрами ответственности.

Ключевые слова: затраты, прямые затраты, косвенные затраты, центры возникновения затрат, центры ответственности, сводный учет затрат, калькулирование себестоимости продукции, управленческий учет, внутрихозяйственный контроль, мясоконсервная промышленность.

ANNOTATION

Trinca L.Ya. Accounting and control of expenditures in the management system of an enterprise (based on the enterprises of meat-preserving industry) – Manuscript.

Thesis on gaining of scientific degree of candidate of **economic** sciences on speciality 08.06.04 – accounting, analysis and audit. – the Kharkiv State University of Food and Trade, Kharkiv, 2004.

The thesis deals with actual problems of improvement in administrative accounting and home-counters control of production espenditures in the system of management of an enterprise.

The first chapter “Methodical approaches to construction of production expenditures accounting in the system of administrative accounting” explores essence of the term “**expenditure**” in the system of **economic** categories and administrative accounting, in particular. It reveals the essential relations the teems “input” and “**expenditure**”. **Object** notion of between accounting of expenditures is specified, object

of calculation and calculation units for the sphere of research. It defines a particular branch features of meat-preserving production and their influence on construction of administrative accounting of expenditures. It exposes the connection of technological process with accounting, specifies the technological redistributions and production expenses.

Author considers the conception of classification of expenditures in the system of administrative accounting. A **basic** accent is done on the grouping of expenditures by the operations, by the types of **products** and degree of divisibility, that most of all **allows to remove** the break of grouping of accounting from their accounting organization.

The second chapter “Improvement of method of accounting in production expenditures of meat-preserving production” researches the problems of organization and method of accounting of lines general productive and other indirect expenditures; it defines the directions of its improvement and principles of construction of the general accounting expenditures are **grounded**.

The step-by-step forming of direct material expenses is resulted in production and the of principle scheme of documents turnover of their **motion** is given. It improves the **form** of the Receipt magazine, that will **allow** to control the expense of raw material and **materials** by **norms**. After the List of accounting of **material** expenses, that will give possibility to generalize them by kinds. The analysis of terms of meat-preserving production showed that most of all a hard production rhythm answers them, that **stimulates** the **conduct** of accounting of labor expenditures by the **eventual** operation. It improves the analytical accounting of general productive expenses, new sub-accounts and nomenclature of their expense items are offered in particular. It outlines the variants of the general accounting of expenditures on production in the **part** of their localization by structural subdivisions and **its in relations** with other constituents of administrative accounting are set. The **home** and foreign systems of accounting and calculation of unit cost are analyzed, that reasoned the necessity of **determination** of incomplete unit cost by system of “direct-costing” with the elements of normative method by the centers of expenses origin, as it completely satisfies necessities of management. It also defines the advantages of the use to ACE “MELVIS” on the enterprises of meat-preserving industry.

The third chapter the “Of home-countries control in the system of management of production expenditures” gives **suggestion in relation to** construction of home-countries control conception and proposes the models of control of lines, general productive and other indirect expenses in the conditions of meat-preserving production.

It defines a role and **place** of home-countries control as an independent function of management, the unfolded polemic through this question. The system of principles and criteria of **estimation** is outlined in organization of home-countries control. An author comes to the conclusion, that rational control will take place, if its process passes at co-operation of two organizational **forms**. Particularly, carried out control by the specially created control department and at every **workplace**. It **allowed** to define the

principle aspects of home-countries control organization with clarification of its basic categories, i.e.: objects, subjects, items, methods and ways.

Author proposes the principle model of inner national control of direct material expenditures payment of labors costs and other direct expenses with the selection of sequence of operations at their realization is specifying, the recommended methods of verification.

It gives the calculation of estimate of general productive (due to analytical accounts), administrative, expenses on a sale and other operating costs, taking into account their meaningfulness in general charges for service and operative management and enterprise on the whole. The process of home-countries control is presented by the centers of origin and responsibility, that will allow to carry out the effective control on the measure of their piling up during production and realization of output.

Keywords: expenditures, direct expenditures, indirect expenditures, centers of expenditures origin, centers of responsibility ,general organization of expenditures, calculation of unit cost, administrative organization, inner national control, meat-preserving.